

Šlechtické slavnosti a zábavy

recenze výstavy

Historický, společenský a kulturní význam aristokracie v zemích Koruny české je obsahem projektu Národního památkového ústavu nazvaného Po stopách šlechtických rodů. V uplynulých jedenácti ročnících se předmětem pozornosti organizátorů stali mj. Rožmberkové, Pernštejnové, Valdštejnové, Clam-Gallasové a témata, která se týkala např. působení české šlechty v evropské diplomacii a tzv. Velká hradozámecká inventura, kdy bylo možné důkladně poznat prostředí významných památkových objektů. Renesanční, barokní, rokoková i osvícenecká šlechta se nevěnovala pouze spravování svého majetku, případně vojenské či diplomatické službě panovníkovi, ale součástí života sebevědomých kavalírů, související s jejich reprezentací (někdy spíše prezentací), byly i galantní slavnosti. Aristokraté získali pořádáním rozmanitých kratochvílí věhlas a pomocí jejich zdárného průběhu mohli navázat i prohloubit společenské kontakty. Tato obvyklost platila i pro rody jakými byli Rožmberkové, Eggenbergové a Schwarzenbergové – majitelé zámku v Českém Krumlově – příhodně vybraného pro konání nynější reprezentativní výstavy s názvem Šlechtické slavnosti a zábavy, která je součástí dvanáctého ročníku projektu Po stopách šlechtických rodů.

Expozice je od 1. července do 30. října 2022 instalována v bývalé mincovně českokrumlovského zámku. Exteriér této barokní stavby doznal nedávnou renovací zásadní proměny – výsledný odstín fasády však pravděpodobně neodpovídá barevnosti typické pro 18. století. Restaurovaný interiér budovy s dosud dochovanou původní šablonovou výmalbou, štukovou výzdobou a parketovou podlahou je vhodným prostředím pro vystavené exponáty. Jednotlivé místnosti mincovny nejsou rozlehlé a interiérová instalace, střídavě doplněná audiovizuálními prvky, je proto kompaktní. Z důvodu ochrany předmětů citlivých na světlo (knihy, rytiny, mapy) navozuje atmosféra potmělého prostoru návštěvníkovi osobní přítomnost na libovolné slavnosti časů renesance či baroka. Výstava je rozdělena do šesti tematických okruhů – slavnostní průvody, slavnosti ve zbroji, zábavy a slavnosti v zahradách, divadlo a opera, tančící šlechtici, hostiny aristokratických dvorů a pijácké zábavy. Obsahuje exponáty ze sbírek památkových objektů i kulturních institucí z Čech a Moravy (ve většině originály) i zapůjčené ze zahraničí (převážně kvalitní sítotiskové reprodukce).

Výstavu lze vnímat mnohovrstevně – počtem exponátů jako reprezentativní a tematicky jako rozmanitou. Vzhledem k bohatství dochovaných mobilií ve státním i soukromém majetku však lze nad obsahem expozice alternativně uvažovat. Možnost zápůjček z památkových objektů totiž nebyla využita stejnou měrou – např. v části věnované slavnostem ve zbroji lze spatřit předměty ze všech nejvýznamnějších historických fondů zbraní a zbroje (sbírky Schwarzenbergů – SZ Hluboká, Clam-Gallasů – SHZ Frýdlant, Colloredo-Mansfeldů – SZ Opočno, d'Este – SZ Konopiště), naopak ve

zdařilé instalaci divadla a opery příliš převažují reálie zámeckého divadla v Českém Krumlově (byť se jedná o unikát). V přehledném prostoru pijáckých slavností a zábav (podařilo se shromáždit větší počet výjimečných děl - např. obrazy: Lucas van Valckenborch a Georg Flegel: Malá hostina - SZM Opava, Georg Flegel: Kytice ve váze - SZ Červená Lhota, Joachim Beuckelaer: Kuchyňské zátiší s kachnou, kýtou a výjevem Krista v Emauzích – SZ Rájec nad Svitavou) by měl být více zmíněn Petr Vok z Rožmberka a slavnosti na jeho zámku v Bechyni - poslední pán z Růže je na výstavě zastoupen, ale spíše v intelektuální rovině (básnické sbírky, knižní mecenát). Dále překvapí vizuální absence hraběte Františka Antonína Šporka - mecenáše umělců, knižní kultury, formovatele barokní krajiny v okolí Kuksu i Lysé nad Labem a proslulého pořádání výjimečných slavností. Portréty Petra Voka (neznámý autor – Lobkowitz Collection o.p.s. – zámek Nelahozeves, vystaveno: Lobkoviczký palác, Praha) a Františka Antonína Šporka (Petr Brandl – SHZ Frýdlant či Josef Ignác Kapoun – SZ Hospitál Kuks) by do expozice jistě náležely.

Lze ocenit citlivé naznačení časového přelomu mezi slavnostmi tzv. ancien régime a dobou 19. století, kdy aristokracie pozvolna začala ztrácet mocenské postavení. Realita měnící se doby se zrcadlila i ve světě slavností a zábav, do kterého na úkor pořádání ekonomicky i technicky náročných projektů začaly pronikat předměty masovějšího charakteru, které jsou používány i v současnosti – např. kuželky, páka na stolní tenis či vyplétaná raketa pro míčové hry (SZ Kynžvart). Jejich instalace v samostatné vitríně přibližuje potřebu společenských aktivit a zábav příslušníků nejvyšší společenské vrstvy k vnímání člověka současnosti.

Výstava Šlechtické slavnosti a zábavy v bývalé mincovně českokrumlovského zámku je vrcholem Roku šlechtických slavností, vždyť umožňuje poznání světa her, hříček a fantazie doby minulé. Po zhlédnutí expozice lze nabýt dojmu, že slavnostem jako kolektivním společenským činnostem je věnován poněkud větší prostor než individuálním osobnostem z řad aristokracie, jejichž estetické vnímání a ekonomický mecenát umožňovaly pořádání těchto kratochvílí.

Autor: Stanislav Vaněk